

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 35 Volume: 7 Issue: 35

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)*

EXAMINING PROSPECTIVE TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS TEACHING PROFESSION IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES (İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM UNIVERSITY SAMPLE)*

Fatma YAŞAR EKİCİ**

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesinde pedagojik formasyon eğitime devan eden toplam 136 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Üstüner (2006) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, mezun olunan üniversite türü ve yaş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih nedenine, mezun olunan lisans programına, medeni duruma, Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin saygın bir meslek olarak algılanıp algılanmama durumuna göre ise farklılaştığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Mesleği, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum.

Abstract

The purpose of this research is examining prospective teachers' attitudes towards teaching profession in terms of various variables. The research was conducted in the “İlişkisel Tarama” model. The sample of the study is consisted of 136 prospective teachers that study in pedagogical formation program at İstanbul Sabahattin Zaim University. The tool that are used for data collection were “Personal Information Form” and “Scale of Attitudes toward Teaching Profession” that are developed by Üstüner (2006). In the analysis of the data, SPSS package program was applied. At the end of the research, it is found that the attitudes of prospective teachers towards teaching profession did not differ significantly in terms of gender, type of university that are graduated and age. But, the attitudes of prospective teachers towards teaching profession showed a significant difference in terms of the reason for choosing teaching profession, the degree program that are graduated, marital status and perception of the teaching profession as a respectable profession.

Keywords: Prospective Teacher, Teaching Profession, The Attitudes of Prospective Teachers towards Teaching Profession.

GİRİŞ

Meslek, bireylerin yaşamlarını hem bireysel hem de toplumsal manada sürdürebilmek için gerekli bir olgudur. Meslek, bir bireyin kendini ve hayatını tanımasında ve anlamlandırmasında önemli bir role sahiptir. Birey, mesleği vasıtasıyla toplum içinde bir yer

* Bu makale, 4-6 Eylül 2014 tarihinde Kocaeli Üniversitesi’nde düzenlenen 23. Uluslararası Katılımlı Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd.Doç.Dr. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği.

edinir, geçimini sağlar ve geleceğini bu temel üzerine inşa eder. Meslek, bireyin kişiliğini ciddi anlamda etkiler. Benlik sistemiyle uyumlu bir meslek, benliğini güçlendirirken; benlik sistemiyle uyumsuz bir meslek, birey için ciddi sıkıntılar yaratabilmektedir. Yine benliğiyle uyumlu bir mesleği icra eden bireylerin mesleklerinde daha başarılı ve verimli olmaları beklenirken; benliğiyle uyumsuz bir mesleği icra eden bireylerin çatışma ve doyumsuzluk yaşama olasılıkları oldukça yüksektir (Arıca ve Dilmaç, 2003).

İnsanlar, mesleki etkinlikler yoluyla temel fizyolojik gereksinmelerini karşılayacak parayı kazanmakla kalmaz, yeteneklerini kullanma ve geliştirme, üretken olma, toplumda bir yer edinme gibi psikolojik gereksinmelerini de karşılama ihtiyacı duyarlar. Sağlıklı insan öz yapısına uygun, gereksinmelerini karşılayan bir meslekte ve iş ortamında çalışmaktan mutlu olur. Dolayısıyla insanlar, hayatlarında uzun bir dönemi içine alan ve onun üzerinde bir takım etkileri olabilecek mesleklerini çok dikkatli seçmek zorundadır. Böylece olumlu tutumlar geliştirdiği mesleğinde hem daha başarılı olacak hem de mesleğiyle barışık ve mutlu kalacaktır (Güdek, 2007).

Öğretmenlerin mesleklerine karşı tutumları, öğretmenlik mesleğini başarılı bir biçimde yerine getirebilmelerinde büyük rol oynamaktadır (Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005). Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, mesleki davranışlarının en güçlü belirleyicilerinden birisi olması nedeniyle, onların mesleği algılayış biçimini yani, "öğretmenlik meslek anlayışını" yansıtır. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları, kendi meslek anlayışlarına temel teşkil etmektedir ve bu yaşantıların mesleğe yönelik olumlu tutumlar kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekir. Sabır, özveri ve sürekli çalışmayı gerektiren öğretmenlik mesleğini başarılı bir şekilde yerine getirmek için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak gerekmektedir (Kırbıyık, 1995; Çapa ve Çil, 2000). Bu durum öğretmenlerin mesleklerine karşı taşıdıkları olumlu tutumla yakından ilgilidir. Öğretmen adayları mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olarak yetiştirilebilirlerse, öğretmen olduklarında; görevlerini eksiksiz yerine getirirler, öğrencilere karşı daha olumlu davranışlar sergilerler, araştırmacı olurlar, yaratıcı düşünür ve yenilikleri öğrenme ortamına kolayca aktarırlar, olumlu tutumları el-yüz hareketlerine yansır ve öğrencileri daha kolay motive ederler, öğrencilere içten ve samimi davranırlar, katı kuralcı olmazlar, zamanlarını etkili kullanırlar, kısacası mesleklerini severek yaparlar, zevk alırlar ve dolayısıyla öğretmenin görev, sorumluluk ve rollerini daha iyi bir şekilde üstlenebilirler (Çeliköz ve Çetin, 2004). Aynı şekilde, öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları genel olarak onların, mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunun bilincine ulaşmaları ve kendilerini sürekli geliştirmek durumunda olduklarına inanmaları ile ilgilidir (Temizkan, 2008).

Öğretmen niteliklerine yönelik yapılan birçok araştırmada; öğretmenlerin kişilik özelliklerinin, davranışlarının, tutumlarının, ilgilerinin ve akademik özelliklerinin öğretim ve öğrenme sürecinde önemli rol oynadığı belirlenmiştir (Erdem vd., 2005; Memişoğlu, 2006). Öğretmenlerin nitelikleri hakkında yapılan araştırma ve incelemelerin sayısı her geçen gün daha da artmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmaların büyük bir bölümünde, öğretmen adaylarının kazandıkları bilgi, beceri, davranış ve tutumlarının önemli bir etken olduğu üzerinde durulmaktadır. Çünkü dünyadaki bu değişim ile birlikte değişen ve gelişen öğretmen ve öğrenci rolleri de farklılaşmıştır (Bozdoğan vd., 2007).

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan lisans programı, mezun olunan üniversite türü, öğretmenliği tercih nedeni ve Türkiye'de öğretmenliğin saygın bir meslek olarak algılanıp algılanmaması durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı ilişkisel tarama modeli kullanılarak incelenmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2005).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim öğretim yılının yaz döneminde, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden seçilen; pedagojik formasyon eğitimine devan eden toplam 136 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde pedagojik formasyon eğitimine devam eden öğretmen adaylarına Üstüner (2006) tarafından geliştirilmiş olan Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından dağıtılmış ve katılımcılar tarafından doldurulduktan sonra toplanmıştır. Tüm ölçek ve formlar gözden geçirilmiş ve doldurulmamış olanlar çıkarıldıktan sonra toplam 136 ölçek ve form veri olarak değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada Üstüner (2006) tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgileri almak için araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği: Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ölçmek amacıyla Üstüner (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek tek boyut ve 34 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğe ilişkin iç tutarlılık katsayısı; .93'tür. Ölçekte, öğretmenlik mesleğine ilişkin 10 olumsuz, 24 olumlu ifade yer almaktadır. Olumlu ifadeleri yanıtlama biçimi; (5) Tamamen katılıyorum, (4) Çoğunlukla Katılıyorum, (3) Orta Düzeyde Katılıyorum. (2) Kısmen Katılıyorum, (1) Hiç Katılmıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Olumsuz ifadeleri yanıtlama biçimi ise; (1) Tamamen katılıyorum, (2) Çoğunlukla Katılıyorum, (3) Orta Düzeyde Katılıyorum. (4) Kısmen Katılıyorum, (5) Hiç Katılmıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 34, en yüksek puan 170'tir. Puanın yüksekliği öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumu, düşüklüğü ise daha az olumlu tutumu ifade etmektedir.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan lisans programı, mezun olunan üniversite türü, öğretmenliği tercih nedeni ve Türkiye'de öğretmenliğin saygın bir meslek olarak algılanıp algılanmaması durumuna ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modeline dayanan bu çalışmada, öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden aldıkları puanların cinsiyete, medeni duruma, mezun olunan üniversite durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi; yaş, mezun olunan lisans programı ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere Kruskal Wallis H testi; Türkiye'de öğretmenliğin saygın bir meslek olarak algılanıp algılanmama durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere ise Bağımsız Grup t Testi kullanılarak veri analizi yapılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri SPSS 18.0 programı kullanılarak yapılmış ve araştırmada hata payı .05 olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, mezun olunan lisans programı, mezun olunan üniversite türü, öğretmenliği tercih nedeni ve Türkiye'de öğretmenliğin saygın bir meslek olarak algılanıp algılanmaması durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığına belirlemek üzere yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Cinsiyet, Medeni Durum ve Mezun Olunan Üniversite Türüne Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	Sıra Ort.	Sıra Topl.	Z	U	p
Cinsiyet	Kız	98	61,59	6035,50			
	Erkek	20	49,28	985,50	-1,467	775,500	,142
	Toplam	118					
Medeni Durum	Evli	24	72,29	1735,00			
	Bekar	92	54,90	5051,00	-2,257	773,000	,024*
	Toplam	116					
Mezun Olunan Üniversite Türü	Özel	21	69,36	1456,50			
	Devlet	98	57,99	5683,50	-1,370	832,500	,171
	Toplam	119					

Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere, öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden almış oldukları puanların, cinsiyet, medeni durum ve mezun olunan üniversite türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, cinsiyet ($U=775,500$; $p>,05$) ve mezun olunan üniversite türü ($U=832,500$; $p>,05$) değişkenine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmazken; medeni durum ($U=773,000$; $p<,05$) değişkenine göre evli olan grup lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Yaş, Mezun Olunan Lisans Programı ve Öğretmenlik Mesleğini Tercih Nedenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P
Yaş	20-25	85	59,44			
	26-30	30	65,57			
	31-35	5	53,90	4	4,236	,375
	36-40	1	105,00			
	44-50	1	109,00			
	Toplam	122				
Mezun Olunan Lisans Programı	İlahiyat	66	60,97			
	İngiliz dili ve edebiyatı	43	58,05			
	Amerikan kültürü ve edebiyatı	7	50,93	4	12,455	,014*
	Mütercim tercümanlık	6	107,25			
	Dil bilimi	1	106,00			
	Toplam	123				
Öğretmenlik Mesleğini Tercih Nedeni	Öğretmen olma isteği	95	68,66	3	17,918	,000*
	İş garantisi ve çalışma koşulları	21	46,36			
	Ailemin isteği	4	22,63			
	Diğer	3	13,00			
	Toplam	123				

Tablo 2'den anlaşılacağı gibi, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği sıralamalar ortalamalarının yaş, mezun olunan lisans programı ve öğretmenlik mesleğini tercih nedeni değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda, yaş gruplarının ($\chi^2=4,236$; $p>,05$) sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamışken; mezun olunan lisans programı gruplarının ($\chi^2=12,455$; $p<,05$) ve öğretmenlik mesleğini tercih nedeni gruplarının ($\chi^2=17,918$; $p<,05$) sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan

kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U Testi uygulanmıştır. Mezun olunan lisans programı grupları arasındaki analizler sonucunda farklılığın İlahiyat lisans programından mezun olanlarla mütercim tercümanlık lisans programından mezun olanlar arasında mütercim tercümanlık lisans programından mezun olanlar (U=42,00; p <,05) lehine; İngiliz dili ve edebiyatı lisans programından mezun olanlarla mütercim tercümanlık lisans programından mezun olanlar arasında mütercim tercümanlık lisans programından mezun olanlar (U=31,00; p <,05) lehine; Amerikan kültürü ve edebiyatı lisans programından mezun olanlarla mütercim tercümanlık lisans programından mezun olanlar arasında mütercim tercümanlık lisans programından mezun olanlar (U=3,500; p<,05) lehine gerçekleştiği belirlenmiştir. Öğretmenlik mesleğini tercih nedeni grupları arasındaki analizler sonucunda ise farklılığın öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma isteği olanlarla öğretmenliği tercih nedeni iş garantisi ve çalışma koşulları olanlar arasında öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma isteği olanlar (U= 632,500; p<,05) lehine; öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma isteği olanlarla öğretmenliği tercih nedeni ailesinin isteği olanlar arasında öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma isteği olanlar (U= 48,000; p<,05) lehine; öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma isteği olanlarla öğretmenliği tercih nedeni diğer olanlar arasında öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma isteği olanlar (U= 16,500; p<,05) lehine gerçekleştiği belirlenmiştir.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden Aldıkları Puanların Türkiye'de Öğretmenliğin Saygın Bir Meslek Olarak Algılanıp Algılanmama Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları

			Türkiye'de öğretmenlik saygın bir meslek olarak algılanıyor mu?				t Testi		
			n	$\bar{X}$	SS	$Sh_{\bar{x}}$	t	Sd	p
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Puanı		Evet	63	143,11	16,429	2,070	3,10	293	,023*
		Hayır	58	133,47	28,587	3,754			

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği puanlarının Türkiye'de öğretmenliğin saygın bir meslek olarak algılanıp algılanmama durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Bağımsız Grup t Testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (t=3,10; p<.05). Söz konusu farklılık "Türkiye'de öğretmenliğin saygın bir meslek olarak algılanıyor mu?" sorusuna "evet" yanıtını veren öğretmen adayları lehine gerçekleşmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada kız ve erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar birbirinden farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu çalışmaların çok az bir bölümünde erkek öğrencilerin daha olumlu tutuma sahip oldukları ifade edilirken (Başçıftçi, Yanpar ve Ergül, 2012; Özben, 2010), bir bölümünde de bu araştırmanın bulgularını da destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmış ve farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır (Bulut ve Doğar, 2006; Can, 2010; Demirtaş ve ark., 2011; Hacıömeroğlu ve Taşkın, 2010; Kılıç ve Bektaş, 2008; Semerci ve Semerci, 2004; Tanel ve ark., 2007). Akkaya (2009), Yamaner ve Kartal (2001), Aksoy (2010), Pektaş ve Kamer (2011), Pehlivan (2008), Akpınar ve arkadaşları (2006), Bozdoğan ve arkadaşları (2007), Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Uğurlu ve Polat (2011) ve Üstüner ve arkadaşlarının (2009) çalışmalarında ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun cinsiyete göre farklılaştığı ve kızların erkeklere göre öğretmenliğe yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Görülmektedir ki, bu araştırmanın bulgusunu destekleyen nitelikte ve araştırmanın bulgusundan farklı bulgulara ulaşılmış olan çalışmalar söz konusudur. Cinsiyet değişkeni ile ilgili bu farklı bulgular, öğretmenlik mesleğiyle ilgili ve cinsiyet rolleriyle ilgili farklı toplumsal bakış açıların söz konusu olması ile açıklanabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının mezun olunan üniversite türüne göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu araştırmanın bulgusunu

destekler nitelikte Bulut (2009)'un yapmış olduğu çalışmada; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının "üniversite" değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmediği ortaya çıkmıştır. Bu durum, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde üniversite türünün değil, öğretmenliğe yönelik özyeterlik algılarının daha etkili olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının medeni duruma göre farklılaştığı, evli olanların bekar olanlara göre daha olumlu tutum sergiledikleri saptanmıştır. Bu durum, öğretmenlerin çalışma koşullarının evlilik ve aile yaşantısı ile iş yaşamını dengede sürdürme adına daha elverişli olması ile açıklanabilir.

Araştırmada Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin saygın bir meslek olarak algılandığını düşünen öğretmen adaylarının, Türkiye'de öğretmenlik mesleğinin saygın bir meslek olarak algılanmadığını düşünenlere göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri saptanmıştır. Bu durum, öğretmenlikle ilgili saygınlık algısı olan öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarının daha yüksek olması ve mesleğe yönelik olumlu bakış açısına sahip olmaları ile açıklanabilir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma mezun olunan lisans programı açısından bakıldığında; programlar arasında bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Mütercim tercümanlık lisans programından mezun olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının İlahiyat, İngiliz dili ve edebiyatı, Amerikan kültürü ve edebiyatı lisans programlarından mezun olan öğreten adaylarınınkinden daha olumlu olduğu saptanmıştır. Yapılan diğer araştırmaların bulguları incelendiğinde birbirinden farklı bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Üstüner ve arkadaşları (2009)'nın, Bulut (2009)'un ve Aksoy'un (2010) çalışmalarında bu araştırmanın bulgusu ile paralellik gösterir nitelikte bulgulara ulaşılmış ve öğretmenliğe yönelik tutumun lisans programı değişkenine göre farklılaştığı saptanmıştır. Bundan farklı olarak Demirtaş ve arkadaşları (2011)'nin, Ocak ve Demirdelen (2008)'in, Çapri ve Çelikkaleli (2008)'nin, Şimşek (2005)'in, Erdem ve diğerleri (2005)'nin ve Eraslan ve Çakıcı (2011)'nin yaptıkları çalışmalarda ise öğretmenliğe yönelik tutumun lisans programı değişkenine göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bulgular arasındaki bu farklılığın öğretmen adaylarının eğitim gördükleri lisans programını bilinçli ve isteyerek tercih edip etmeme durumuyla, lisans eğitimi esnasında kariyer planlarının farklılaşp farklılaşmaması durumuyla ve buldukları lisans programlarının eğitim kalitesiyle alakalı olduğu düşünülebilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yaşa göre farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Bu durum, tüm yaş gruplarında öğretmenlikle ilgili ortak bir algının olduğu ve yaşın, mesleki motivasyonun belirleyicilerinden biri olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih nedenine göre farklılaştığı saptanmıştır. Öğretmenliği tercih nedeni öğretmen olma isteği olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının öğretmenliği tercih nedeni iş garantisi, çalışma koşulları ve ailesinin isteği olanlara göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Aslan ve Köksal-Akyol (2006), Yumuşak ve diğerleri (2006) ve Gürbüz ve Kışoğlu (2007)'nin yaptığı çalışmada elde ettikleri sonuç da bu bulguyu destekler niteliktedir. Bu durum, her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de bireyin mesleki tercih konusunda öncelikli olarak kendi ilgi, istek ve beklentilerine uygun seçimlerde bulunmasının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu da olumlu yönde etkileyeceği şeklinde yorumlanabilir.

ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir: Öğretmen adayları için hazırlanacak eğitim programları, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını yükseltmeye yönelik geliştirilebilir ve kullanımda olan programlar da bu doğrultuda yeniden gözden geçirilebilir. Öğretmen adaylarının, öğretmenlik tutumlarının daha da olumlu yönde gelişmesi için, öğretmenlik mesleğinin saygınlığı arttırılarak ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından özlük hakları korunup, ekonomik yönden

iyileştirmeler yapılarak öğretmenlik mesleği cazip hale getirilebilir. Bu araştırma yalnızca lisans mezunu olan öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bundan farklı olarak öğretmen adaylarının öğrenim görmeye başladıkları lisans programının birinci yılından itibaren 4 yıllık süreç içerisinde izlendiği çalışmalar yapılabilir. Bunun yanında öğretmen adayı olan öğrencilerin ve öğretmenlik mesleğini yapmakta olanların mesleğe yönelik tutumları ölçülüp birbirleriyle karşılaştırılabilir. Bu çalışmanın örneklemini İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adayları oluşturmuştur. Benzer çalışmalar, farklı üniversitelerin farklı fakültelerinden mezun olmuş daha geniş örneklem grupları üzerinde yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AKKAYA, N. (2009). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.25, s.35-42.
- AKPINAR, E., YILDIZ, E., ERGİN, Ö. (2006). "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.19, s.56-62.
- AKSOY, M. E. (2010). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S.2, s.197-212.
- ARICAK, T., DİLMAÇ, B. (2003). "Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Öğrencilerinin Bir Takım Değişkenler Açısından Benlik Saygısı İle Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.3(1), s.1-7.
- ASLAN, D., KÖKSAL-AKYOL, A. (2006). "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Mesleki Benlik Saygılarının İncelenmesi", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.15(2), s.51-60.
- BAŞAL, H. A., TANER, M. (2004). "Okul öncesi eğitimi öğrencilerinin akademik başarıları ile mezun oldukları lise türü ve mezuniyet dereceleri arasındaki ilişki", *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı*. 8-11 Ekim 2003 Kuşadası /Türkiye, Bildiri kitabı: 2, s.482-489. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- BAŞÇİFTÇİ, F., YANPINAR, O., ERGÜL, M. (2011). "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi: Selçuk Üniversitesi Örneği", *International Educational Technology Conference "IETC"*, 25-27 Mayıs 2011, İstanbul. <http://www.iet-c.net/publications/ietc2011-2.pdf>.
- BAYHAN, P. (2009). *İlköğretim okulları birinci kademe sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile iş doyumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BOZDOĞAN, A. E., AYDIN, D., YILDIRIM, K. (2007). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *Ahi Evran Üniversitesi, Karşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, S.8(2), s.83-97.
- BULUT, İ. (2009). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi", *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.14, s.13-24.
- BULUT, H., DOĞAR, Ç. (2006). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi", *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.8 (2), s.13-27.
- CAN, N. (1998). *Öğretmen ve Yöneticinin Etkinliğinin Öğretimdeki Rolü*, İstanbul: Pegem A Yayıncılık.
- CAN, Ş. (2010). "Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.24.
- ÇAPA, Y., ÇİL, N. (2000). "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.16, s.69-73.
- ÇELİKÖZ, N. ve ÇETİN, F. (2004). "Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Etmeler", *Milli Eğitim Dergisi*, S.162, s.160-167.
- ÇİÇEK-SAĞLAM, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- DEMİRTAŞ, H., CÖMERT, M., ÖZER, N. (2011). "Öğretmen Adaylarının Özyeterlilik İnançları Ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *Eğitim ve Bilim*. S.36(159).
- DOĞAN, S. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik Algısı Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Ağrı İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzincan: Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERASLAN, L., ÇAKICI, D. (2011). "Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, S.19(2), s.427-438.
- ERDEM, A. R. ve ANILAN, H. (2000). "PAÜ Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.7 (özel sayı), s.144-148.
- ERDEM, A. R., GEZER, K., ÇOKADAR, H. (2005). "Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. 28-30 Eylül, Kongre Kitabı I. Cilt, 471-477, Denizli.
- ERDEN, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- GÜDEK, B. (2007). *Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 1. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Öğretmenliği Mesleğine Yönelik Tutumlarının Öğrenciye Ait Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- GÜRBÜZ, H., KIŞOĞLU, M. (2007). "Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Fen-Edebiyat Ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Atatürk Üniversitesi Örneği)", *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.9(2), s.71-83.

- HACIÖMEROĞLU, G. ve TAŞKIN, Ç. Ş. (2010). "Fen Bilgisi Öğretmenliği Ve Ortaöğretim Fen Ve Matematik Alanları Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.11 (1), s.77-90.
- İLÇAN, S. (2013). "Pedagojik Formasyon Programı Öğretmen Adaylarının Mesleki Tutum Ve Çağdaş Öğretmen Algıları", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2013, S.32(2), s.175-195.
- KILIÇ, D. ve BEKTAŞ, F. (2008). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.18, s.15-25.
- KIRBIYIK, H. (1995). "Fen Ve Matematik Öğretmenlerinin Eğitimi", *Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı Bildirileri*, 27 Ağustos-2 Eylül 1995. Ankara: s.176-186
- KURAN, K. (2002). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (Ed. Türkoğlu, A.). Ankara: Mikro Yayıncılık.
- MEMİŞOĞLU, S. P. (2006). "Nasıl Bir Öğretmen?", *Orta Öğretime Yeniden Yapılanma Sempozyumu, MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 20-22 Aralık 2004 Bildiriler Kitabı*, Ankara: s.334-338,
- OCAK, G., DEMİRDELEN, C. (2008). "Eğitim Fakültesi Öğrencileri İle Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması", *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.10 (2), s.151-171.
- SARACALOĞLU, A. S. (1992). "Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları", *Spor Bilimleri Dergisi*, S.3, s.10-26.
- SÜRÜCÜ, M. (1997). *Öğretmenlik Formasyonu Alan Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları: S.Ü.E.F. Yaz Kursu Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZBEN, Ş. (2010). "Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi", *DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.1, s.37-43.
- PEHLİVAN, K. B. (2008). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-Kültürel Özellikleri Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Çalışma", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.4 (2), s.151-168.
- SEMERÇİ, N., SEMERÇİ, Ç. (2004). "Türkiye'de Öğretmenlik Tutumları", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.14(1), s.137-146.
- PEKTAŞ, M. ve KAMER, T. (2011). "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S.9 (4), s.892-850.
- ŞİMŞEK, H. (2005). "Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, S.1.
- TANEL, R., ŞENGÖREN, K. S., TANEL, Z. (2007). "Fizik Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.2(22).
- TANRIÖĞEN, A. (1997). "Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *PAÜ. Eğitim Dergisi*, S.3, s.55-58.
- TAŞKIN, Ç. Ş., HACIÖMEROĞLU, G. (2010). "İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumları: Nicel Ve Nitel Verilere Dayalı Bir İnceleme", *İlköğretim Online*, S.9 (3), s.922-933.
- TEMİZKAN, M. (2008). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S.6(3).
- UĞURLU, C. T., POLAT, S. (2011). "Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları", *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35 (1), 68-74.
- ÜSTÜN, A. (2007). "Farklı Branşlardaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği-Ne Yönelik Tutumlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, S. 339, s. 20-27.
- ÜSTÜN, E., ERKAN, S. VE AKMAN, B. (2004). "Türkiye'de Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi", *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Bilimler Dergisi*, S.10, s.129-136.
- ÜSTÜNER (2006). "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. S.45, s.109-127.
- ÜSTÜNER, M., DEMİRTAS, H. ve CÖMERT, M. (2009). "The Attitudes Of Prospective Teachers Towards The Profession Of Teaching (The Case Of İnönü, Faculty Of Education)", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, S.34(151).
- YAMANER, F., KARTAL, A. (2001). "İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi Ve Spor Bölümü'nde Okuyan Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Atatürk Üniversitesi, BESYO Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, S.1 (4), s.121-132.
- YUMUŞAK, A., AYCAN, N., AYCAN, Ş., ÇELİK, F., KAYNAR, H. Ü. (2006). Muğla Üniversitesi tezsiz yüksek lisans programı ile eğitim fakültesi lisans programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişelerinin karşılaştırılması. 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri, 13-15 Eylül 2006, Muğla: Muğla Üniversitesi.